

TAŞIN SESİ GENCİN NEFESİ AKSARAY



ABDÜLKADİR DARICI

Sevgili okurlar, değerli Aksaraylılar,

Bu ay köşemizde sizi bir Anadolu şehrinin kalbine, kadim sokaklarına, taşında tarihin nabzını atan bir medeniyet başkentine götürmek istiyorum. Gideceğimiz yer, Orta Anadolu'nun tam göbeğinde, Hasan Dağı'nın heybetli gölgesinde, tarihin katman katman biriktiği bir şehir: Aksaray.

Aksaray deyince aklınıza ne gelir..? Belki İhlara Vadisi'nin derin kanyonları, belki Sultanhanı'nın görkemli taş kapısı, belki de Kapadokya'ya açılan o büyümlü peribacaları... Ama bu yazıda Aksaray'ı sadece turistik bir rota olarak değil, bir şehir medeniyeti olarak ele alacağım. Çünkü Aksaray, Hititlerden Romalılara, Selçuklulardan Osmanlılara, oradan günümüze uzanan kesintisiz bir yerleşim zincirinin halkasıdır. Ve bir şehri şehir yapan, sadece taşları değildir. O taşları işleyen eller, o sokaklarda yürüyen gençler, o meydanlarda biriken ortak akıldır. Bu yazı, dergimizin 50. sayısına özel, Aksaray'ın dününe, bugününe ve yarınuna bir saygı duruşudur.

Biraz geriye gidip, Aksaray adının nereden geldiğini inceleyelim.

Rivayet odur ki, Selçuklu Sultanı II. Kılıçarslan, bu bölgeyi fethederken şehrin stratejik konumuna ve bereketine hayran kalır. Buraya bir saray, yani "Aksaray" yaptırır. Beyaz taşlarla inşa edilen bu saray, zamanla şehrin adı olur. İşte Aksaray'ın kaderi de bu isimle şekillenir: Ak ve saray... Temizliğin, aydınlığın ve ihtişamın sembolü. Bugün bile şehirde gezdiğinizde, o beyaz taşın izlerini görürsünüz. Özellikle Selçuklu döneminden kalma eserlerde, taş işçiliğinin en zarif örneklerinde...



Aksaray denince akla gelen ilk yapılardan biri şüphesiz Sultanhanı'dır. 1229 yılında I. Alaeddin Keykubad tarafından yaptırılan bu han, sadece bir konaklama yeri değil, aynı zamanda bir medeniyet projesidir. Düşünün ki, Moğol istilasının Anadolu'yu kasıp kavurduğu bir dönemde, burada ticaret durmasın, insanlar güvende olsun diye inşa edilmiş bir yapıdır. Taç kapısındaki o muhteşem geometrik motifler, Anadolu Selçuklu taş işçiliğinin zirvesidir. Her bir motif ayrı bir anlam taşır; yıldızlar gökyüzünü, geçmeli desenler sonsuzluğu, bitkisel süslemeler bereketi simgeler. Bu han, sadece kervanları değil, kültürleri de ağırlamış, doğu ile batı arasında bir köprü olmuştur.

Ve İhlara Vadisi... Doğanın ve insan elinin birlikte yarattığı bir mucize. Melendiz Çayı'nın binlerce yılda oyduğu bu derin kanyonun duvarlarında, Hristiyanlığın ilk dönemlerine ait kaya kiliseleri saklıdır. Aziz George Kilisesi, Yılanlı Kilise, Karanlık Kilise...

Her biri farklı bir dönemin, farklı bir inancın izini taşır. Ama asıl etkileyici olan, bu vadinin sadece bir ibadet yeri değil, aynı zamanda bir yaşam alanı oluşudur. Kayaların içine oyulmuş evler, manastırlar, şarap mahzenleri... İnsanlar burada yüzyıllarca barış içinde yaşamış, üretmiş, dua etmiş.

Peki, bu kadar zengin bir tarih bugüne nasıl taşınır? İşte burada sözü gençlere ve ortak akla getirmek istiyorum.

Bir şehir, geçmişiyle övünmekten öte, o geçmişi geleceğe aktarabildiği ölçüde yaşar. Aksaray'da son yıllarda gördüğüm en umut verici gelişmelerden biri, gençlerin şehir kültürüne olan ilgisinin artması. Belediyenin kültür ve sanat atölyeleri, üniversitenin düzenlediği sempozyumlar, sivil toplumun yürüttüğü projeler... Hepsi, şehrin hafızasını canlı tutmak için verilen gayretler.

Ama yetmez. Bir şehri geleceğe taşımak için ortak akıl gerekir. Ortak akıl, sadece yöneticilerin değil, şehrin bütün sakinlerinin aynı masada buluşmasıdır. Esnafın, akademisyenin, gencin, yaşlının, kadının, çocuğun sesinin duyulduğu bir şehir, gerçek anlamda medeniyet şehridir. Aksaray'ın bunu başarabilecek potansiyeli var. Çünkü burası, Anadolu'nun kadim hoşgörüsünü hâlâ taşıyan, farklı inançların ve kültürlerin asırlardır yan yana yaşadığı bir şehir.

Zinciriye Medresesi'nin avlusunda dolaşırken, sekiz asır önce burada ders okuyan talebelerin seslerini duyar gibisinizdir.

Karamanoğlu döneminde inşa edilen bu medrese, bugün bile ilim irfan yuvası olmaya devam ediyor. İşte bir şehrin ruhu tam da burada saklıdır. Bir yapıyı müze yapabilirsiniz, ama o yapının ruhunu yaşatmak bambaşka bir şeydir. Zinciriye'de hâlâ ilim konuşuluyorsa, hâlâ gençler o taş avluda kitaplarını açıp okuyorsa, işte o zaman o medrese gerçekten yaşıyordur.

Şimdi size Aksaray'ın yakın tarihinden, bu toprakların yetiştirdiği bir değerden bahsetmek istiyorum:

Âşık Molla Mehmet Akça, Aksaray'ın Yeşiltepe, (Gırgıl) kasabasında doğmuş, yörenin en bilinen, unutulmayan âşıklarından. Âşık Molla sazı ve sözüyle Anadolu'nun kadim âşıklık geleneğini bu topraklarda yaşatmış bir ozandır. Onun şiirlerinde ve deyişlerinde Aksaray'ın bozkırını, Hasan Dağı'nın rüzgârını, Aksaray'ın sokaklarını, insanının sevdasını ve hasretini bulursunuz.

Âşık Molla, yaşadığı dönemde sadece şiirleriyle değil, bilgeliğiyle de halkın gönlünde taht kurmuş; düğünlerde, meclislerde, köy odalarında onun sözleri dilden dile dolaşmıştır. İşte şehir kültürü dediğimiz şey, tam da burada başlar. Kendi ozanını tanımayan bir gençlik, köklerinden kopmuş bir fidan gibidir; rüzgârda savrulur ama toprağa tutunamaz. Neyse ki Aksaray'da, Âşık Molla gibi değerlerin bıraktığı mirası sahiplenen gençler var. Bu gençler, şehrin kültürel hafızasını canlı tutmak için saz çalıyor, deyiş söylüyor, söz üretiyor.

Dergimizin bu 50. sayısı da tıpkı o kütüphane gibi, bir hafıza belgesidir. Bugün burada yazılan her satır, yarın birileri tarafından okunacak, Aksaray'ın 2026 yılındaki ruhunu anlamak için bir kaynak olacak. Ne büyük bir sorumluluk ne büyük bir onur...

Sevgili okurlar, yazımızın sonuna yaklaşırken, sizi bir hayale davet etmek istiyorum.

Gözlerinizi kapatın. Sultanhanı'nın taş kapısının önünde durduğunuzu hayal edin. Taşa dokunun. Sekiz asır önce bir ustanın çekiciyle şekil verdiği o taş, şimdi avucunuzun altında. O usta, bu kapıyı yaparken kim bilir neler düşünüyordu? Gelecekte bu kapıdan kimlerin geçeceğini, kimlerin bu taşa dokunacağını hayal etmiş miydi?

Şimdi gözlerinizi açın. O ustanın hayal ettiği insanlardan biri de sizsiniz. Taşa dokundunuz, tarihe dokundunuz, bir medeniyete dokundunuz. İşte şehir kültürü budur. Bir zincirin halkası olmak, geçmişle gelecek arasında bir köprü kurmak...

Aksaray'ın gençleri, bu zincirin en önemli halkasıdır. Onlar, Sultanhanı'nın taşlarını koruyacak, İhlara'nın fresklerine sahip çıkacak, Zinciriye'nin avlusunda ilim öğrenmeye devam edecek. Ama bunu yaparken, şehrin sadece geçmişine değil, geleceğine de yatırım yapacaklar. Teknolojiyle tarihi, gelenekle yeniliği, maziyle atiyi buluşturacaklar. Bu yazıyı noktalar, içimde tarifsiz bir umut var. Aksaray gibi şehirler, Anadolu'nun özetidir. Tarihiyle, kültürüyle, insanıyla, genciyle... Her biri ayrı bir zenginlik, her biri ayrı bir hikâye. Bu hikayeleri yazmak, anlatmak, geleceğe aktarmak hepimizin ortak sorumluluğu.

Söz uçar, yazı kalır. Bu yazı, dergimizin 50. sayısında, Aksaray'ın kalbine bırakılmış küçük bir not olsun. Yıllar sonra birileri bu satırları okuduğunda, 2026 yılının Aksaray'ında nasıl bir ruh olduğunu anlasın. Bilinsin ki, bu şehirde taşlar sadece binaları değil, gönülleri de inşa etti. Bilinsin ki, bu şehirde gençler sadece yarınları değil, kökleri de aradı. Bilinsin ki, bu şehirde ortak akıl, sadece bir kavram değil, bir yaşam biçimiydi.

Esen kalın, Aksaray'da kalın...

